

Tíðindaskriv:

Stevnumið hjá MFS

MFS, ið er stovnað undir teirri fyrirtreyt, at føroyingar eru serstøk tjóð, er einasta umboð fyri allar føroyingar undir útbúgving og uttanlands og allar føroyskar studentar uttan mun til, hvar teir lesa, og er viðurkent av Føroya Landsstýri og eisini av tjóðarstudentafeløgum heimsins og hevur til endamáls at skipa hesi somu útbúgvandi í ein felagsskap fyri sameint at virka fyri:

- at Føroyar fáafult politiskt, mentanarligt og fíggarligt frælsi
- at móguleikar verða fyri fleiri útbúgvingum í Føroyum
- at rúmka um ræsumar fyri føroyskum útbúgvandi í øðrum londum
- at bota um øll útbúgvingarmál
- at virka fyri at skúlin í Føroyum verður føroyskur skúli burturav, t.v.s. stovnur, hvørs høvuðsuppgáva er at búgva fólk til at liva og virka í føroyska samfelagnum
- at bota um sosialu kor teirra útbúgvandi
- at atgongd til útbúgving ikki skal vera ávirkad av átræði, aldri, heilsu, kyni, húðarlit, kynsligum livihátti, fíggarligum ella sosialum korum.
- at gera vart við og berjast ímóti øllum sosialum órættvísi, hvar tað enn finst
- at nøra um kunneikan til føroyska mentan
- at bera tað besta úr útlendskari mentan til Føroya
- at MFS kemur upp í millumtjóðasamstarv sum umboð fyri føroysk útbúgvandi javnbjóðis starvsbrøðrum teirra úr øðrum londum, fyri
- at víðka um sjónarringin hjá studentum og føroyingum yvirhøvur, fyri
- at læra hvussu onnur feløg loysa uppgávur av sama slag sum okkara, fyri
- at vera við í tí bardaga, sum útbúgvandi um allan heim stríðast fyri, fyri friði, frælsi og upplýsing og ímóti allari kúgan, sum t.d. kolonialismu, imperialismu, rasismu, harðræði, einsrætting og einaveldi, hvar tey enn finnast.

Útlendskt og útlendskt

«Vit føroyingar hava mangir ein merkiligan hug at taka til á útlendskum máli, tá ið okkurt er um at vera», skrivur Orðafar (litla ritið hjá Føroysku Málnevndini) nú seinast. Jú, so er. Í sama blað eru ikki færri enn tvey uppskot til máliskur og orð, sum sambært blaðnum eru tikið beinleiðis úr íslendskum máli. Hesum verður mestsum *reypað* av – og blaðið vil so sera fegið, at hetta skal festa røtur í føroyskum.

Væl man fara at gangast við máliskuni «at

senda bóltin» (avlevera). Hetta skuldi verið føroyingum púra náttúrligt at sagt.

Men hvussu við orðinum «glæra»??

Fari at biðja lesaran gita, hvat tað kann merkja – og nær tað hevur verið náttúrligt í føroyskum.

«Vit føroyingar hava mangir ein merkiligan hug at taka til á útlendskum máli...», skrivur Orðafar. Á útlendskum máli er nakað, ið eitur paradoks.

Eín, ið einki skilir

Visti tú

- at fritíðarlógin sigur at eru tit yvir 12 fólk, sum ynskja at verða undirvíst í ávisum evni, og kunnu útvega lærara, skal kommunan finna eignað høli, og Landskúlafyrisitingin skal gjalda læraralønina.

Lesarabrøv**Søguloysi, søgubøkur, demokrati, skúlabøkur og Føroya Lærarafelag**

Øll, ið hava eyga at siggja við og oyru at hoyra við, munnu fara at geva Annfinni í Skála rætt, tá ið hann í sjónvarpsending sunnukvöldið 22. nov. fordi fram, at ein fremsta orsøkin til kreppuna í samfelagi okkara var vantandi demokrati-fatanin í samfelagnum og sum hann eisini rætt ávísti m.a. hevði samband við okkara søguloysi.

Samstundis visti sjónvarpskonan á í ingangi sínum, at framhaldsdeild fólkaskúlans ikki hevði fingið nýggjar søgubøkur í nú skjótt triati ár. Er tað lógið, at stóran er sum hon er. Barnaskúli okkara stríðist við søgubøkum frá 1970, ið longu vóru fánaligar, tá ið tær komu fram.

Frákomandi skúlaári er søga aftur prívátugrein í framhaldsdeild fólkaskúlans. Hvat er ætlanin at gera tá við ongum

føroyskum søgubókum í framhaldsdeild fólkaskúlans? Tað hevur verið viðtikið regla, at søga og søgufatan er grundarlagið undir hvørjari tjóð og demokrati, skal tjóðin og demokratið ikki villast av leiðini.

Hvussu er so stóran hjá okkum? Ja, umframt allar hinar skúlabøkur, ið vanta, so eru heldur ongur søgubøkur. Hvussu skal tað vera, tá ið vit hava heilan stovn, hvørs endamálið er at taka sær av hesum máli at útvega undirvísingartilfar, men sum tykist púrt at hava gloymt fólkaskúlan og sostatt grundarlagið undir allari skúlagongd og uppalping okkara.

Tað er sárt at vita sær, um eg havi skilt rætt, at tað eru limir umboðandi Føroya Lærarafelag, sum í nevndini í Føroya Skúlabógrunni forða fyri at

vit fáa nýggjar og tíðarhóskandi søgubøkur. Sum eg havi skilt, so eru longu trý ár síðani hesar vóru á veg. Men alt steðgaði upp, ikki av sakligum grundum, ikki tí at tey fólk, ið fóru til verka, ikki høvdu fálígan førleika at fremja verkið, ið teyvóru farin undir. Nei, orsøkin til, at vit ikki enn hava fingið søgubøkur til allan fólkaskúlan við framhaldsdeild, er tað smátøki, ið oftani lýtur tann, ið kemur fram at valdi í Føroyum. Endamálið er oftast ikki at tæna felags áhugamálu hjá tjóðini, í hesum fornum skúlaverkinum og sostatt allari framtíð okkara, men bert at røkja egin smálig endamálið.

Men at persónligt firtni og atgerðarloysi nú forða fyri, at vit fáa nýggjar søgubøkur til fólkaskúlan – ella rættari sagt fáa tær søgubøkur, ið vit ong-

antið hava havt – tað er ov gald. Onkur í nýggju nevndini í Føroya Lærarafelag átti at verið so frægur at talað at, tá ið tað er greitt, at tað eru limir í nevndini í Føroya Skúlabógrunni, umboðandi Føroya Lærarafelag, ið eiga høvuðsábyrgdina.

Annað mál er, at landsskúlastjórin, sambært reglugerðini fyri henda, eigur fulla medábyrgd av skúlabókaútgávuini her á landi. Hvar er hann í hesum máli? Hví talar hann ikki at?

Púra vist er tað, at fyri okkum, ið eiga børn í skúlaaldrin, er tað hugstoytt og ikki sørt ørkymlandi at siggja, at skúla-verkið ikki røkir sínar skyldur, orsakað av persónligum klandri har fólkaskúlin er gisli.

Maria Jacobsen

Um kekkar og kekkar

«Ein kekku (ætlaður úr Prag) skrivaði sølumanninum ein kekku...»

Lesarin kann spæla viðari sjálvur. Føroyska skriftmálið er sera stuttligt viðhvort!

Nú vil so til, at orðini «tjekk» (av tjekkiskari ætt) og «chekkur» líkjast í framburði. Tí eiga vit sjálvandi at bera so í bandi, at hesi bæði orðini verða stavað ymist, so at bland kemur ikki í.

Men í seinasta «Orðafari» varð skrivað um kekkar og Kekkosllovakia! Hetta kann tykjast rætt eftir úttalsreglunum – í nútíðarføroyskum kemur tje-stavseting ikki fyri (tað eg veit).

Men reglur kanst tú broyta! Skriftmál okkara er grundað á tær úttalsreglur ið vóru galdandi fyri 1000 árum síðani. (tá ið fólk helst man

hava skrivað, sum talað varð!) – og tað tykist, sum hava vit ilt við at góðtaka, at mál broytist (sum tað ju altíð hevur gjørt).

Okkurt dømi mátti verið í fornnevnum um tje-stavseting (hevur «tæna» ongantið itíð «tjena» í norrønum?)

Og eru eingi dømi um tað, nýðst vit at góðtaka, at vit eru á veg inn í nýtt túsund-áraskeið – og stavsetingin má í fornum verða lagað til viðurskiptini í dag. At í einum og øllum fylgja túsund ára gomlu reglum ber ikki altíð til.

Vit hava í dag tvey orð, ið líkjast á framburði: tjekkar og chekkur.

Í mong ár hava vit valt at skriva chekkar sum «kekku». Tí mátti verið óneyðugt, at vit eisini skriv-

aðu «kekkar» um fólk ið í Tjekkosllovakia (Kekkosllovakia?). Mál okkara er nógv flekkt, sum tað er.

Norðurlendsku grannalond okkara fyri eystan hava valt «tje-» stavsetingina. Hetta man neyvan hava so nógv við tjekkiskum stavsetingina at gera (tje-), men man verða ikkomið av praktiskum grundum. Ikki mátti verið skeivt at fylgt næstu grannum okkara!

Kann vera, at vikingarnir skrivaðu ongantið «tje-» Teir høvdu jú heldur ikki henda trupulleika (eingir kekkar vóru)!

Men vit eru ikki vikingar – og ikki ber til at lástast, sum er nútíðin «ikki til».

Á svenskm verður «tje-» framborið «tje-». Dømi eru: tzeim, kela, kepa og kedja,

(keta).

Men undantøk eru. Orðið «kex» (kexs) hevur báðar framburðirnar.

Og Uhro Kekkonen æt og varð stavaður «ke-» (Ke-). Eisini í Svøríki – hóast hesa málreglu!

Hvussu mundi hann eita á røttum føroyskum?

Og eiga vit at skriva Kernobyli??

Vónandi tekur Málnevndin sær ikki tykni av, at leikmaðurur heitir á hana:

Finnið ein hátt at skilja ímillum kekkar og kekkar í skrift! Annars hava vit fingið enn eitt fyribrigi, ið ger fólk í ørvit!

Heri Eysturlið
Stockholm

Eru vit øll lógbrótarar???

Eg havi fyrr reist henda spurning, eftir eina sera ágangandi grein í Børsens Nyhedsmagasinet um fíggarliga óskilið í Føroyum. Tá svarði sjálvur landsstýrismaðurin Tummás Arabo aftur, at her var onki lógloysi, og at tær familjur, ið høvdu livað av skipafloftum, ið hvussu so er vóru glaðar fyri úrtøkurnar.

Eru vit lógbrótarar, ella hevur danska pressan verið órein við okkum? Orsakið meg, men eg haldi ikki Tummás Arabo segði satt. Eg havi ein vælgrundaðan ilgruna um, at her ruggar ikki rætt. Eg tiki ikki at nevna dømi um har politikarar hava fingið persónligan vinning av starvi teirra, tey hava verið so nógv frammi í seinastuni,

at tá ið politíð ikki hevur latið við seg koma, kann alt alikavæl gera tað sama.

Eg fari heldur at spyrja nakrar spurningar, ið tann ógvuliga góða føroyska pressan, (sigur hon sjálv), fyri nógvum árum síðani, átti at havt sett.

Hví nevndi ongin av teimum 32 tingmannunum nakað um, at rentuspekulatiónlóg-in enn er galdandi? Tað einasta, sum er broytt, er tað, at ikki einhver Palleba nú kann fáa spekulatiónlán. Teir gomlu spekulantarnir spekulera framvegis.

Hví segði tingmaður, at ongir B-skattgjalddarar eru eftir, tí, vildi hann vera við, at teir høvdu góddið so nógv veðhald, og at teir at kalla vóru ikki til meir?

Allir tingmenn vita ella

áttu at vita, at veðhald fyri vinnu, dregur man frá skattskyldugu inntøkuni, og alto Palleba skal eisini gjalda hesi veðhald, eins og hanns kal gjald øll landskassaveðhaldini.

Tingmenn góðtaka at Palleba skal ikki hava loyvi til at hava teir mest náttúrligu skattafrádráttir, nei, har

skal hvør króna sum kann, kroystast burturur, meðan ikki ein tann einasti nevnrir um hesar hundræðals milliónir, ið framvegis eru óskattaðar.

Einaferð afturat, orsakið meg, men eg havi ein stóran ilgruna um at her ruggar ikki rætt.

Súsanna Dam

Visti tú

- at tað eru 8 fólkaskúlar í Tórshavnar Kommunu. Í hesum skúlum ganga 1936 børn í 115 flokkum, og arbeiða 158 lærarar á hesum skúlum.